

Vec C-346/23

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

1. jún 2023

Vnútroštátny súd:

Tribunal Supremo

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

17. máj 2023

Žalovaná/navrhovateľka:

Banco Santander S. A., právny nástupca Banco Banif S. A.

Žalobca/odporca:

Asociación de Consumidores y Usuarios de Servicios
Generales-Auge, konajúce v mene svojich členov: Andrea a Alberto

Predmet konania vo veci samej

„Sloboda usadiť sa – Slobodné poskytovanie služieb – Trhy s finančnými nástrojmi – Smernica 2004/39/ES – Právo podať opravný prostriedok – Legitimácia združení spotrebiteľov – Transakcie, ktoré nemožno považovať za transakcie na bežný, obvyklý a všeobecný účel alebo spotrebu“

Mimoriadny opravný prostriedok pre procesnú vadu a kasačný opravný prostriedok podané na Tribunal Supremo (Najvyšší súd, Španielsko) proti rozsudku Audiencia Provincial de Granada (Provinčný súd Granada, Španielsko), ktorým sa zamietlo odvolanie podané spoločnosťou Banco Banif, S. A. (teraz Banco Santander, S. A.) proti prvostupňovému rozsudku, ktorým sa čiastočne vyhovel návrhom Asociación de Consumidores y Usuarios de Servicios Generales Auge (Združenie spotrebiteľov a užívateľov všeobecných služieb Auge) (ďalej len „Auge“), ktoré koná v mene svojich členov, pána Alberta a pani Andrey, v konaní o určenie neplatnosti viacerých zmlúv o kúpe finančných produktov z dôvodu omylu v súhlase.

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania týkajúci sa výkladu – Článok 267 ZFEÚ“

Prejudiciálna otázka

„Môžu vnútroštátne sudy na základe skutočnosti, že združenia spotrebiteľov sú aktívne legítimované na zastupovanie investorov/spotrebiteľov pred súdmi odvolávajúcich sa na porušenie povinností zo strany investičných spoločností pri predaji komplexných finančných produktov, výnimočne obmedziť túto aktívnu legítimáciu, ak v rámci individuálnej žaloby ide o veľmi solventných investorov, ktorí vykonávajú transakcie, ktoré nemožno považovať za transakcie na bežný a všeobecný účel, a ktorí podávajú žaloby prostredníctvom združenia spotrebiteľov, aby mohli využiť prípadné oslobodenie od súdnych trov v súdnom konaní s veľmi vysokou hodnotou sporu, a tak sa vyhnúť povinnosti zaplatiť zálohu súdu a trovy protistrane v prípade neopodstatnených alebo dokonca účelových žalôb?“

Uvedené ustanovenia práva Únie

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/39/ES z 21. apríla 2004 o trhoch s finančnými nástrojmi (MiFID I): článok 52 ods. 2 (Právo podať opravný prostriedok)

Rozsudok Súdneho dvora z 2. apríla 2020, Reliantco Investments a Reliantco Investments Limassol Sucursala București, C-500/18, EU:C:2020:264

Rozsudok Súdneho dvora z 20. septembra 2018, EOS KSI Slovensko, C-448/17, EU:C:2018:745, body 35 a 36

Uvedené ustanovenia vnútroštátneho práva

Článok 8 ods. 1 písm. e) Real Decreto Legislativo 1/2007, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias (kráľovský legislatívny dekrét č. 1/2007, ktorým sa schvaľuje prepracované znenie všeobecného zákona o ochrane spotrebiteľov a užívateľov a ďalších doplňujúcich zákonov) zo 16. novembra 2007, stanovuje, že základnými právami spotrebiteľov a užívateľov sú najmä zastupovanie ich záujmov prostredníctvom zákonne založených združení, zoskupení, federácií alebo konfederácií spotrebiteľov a užívateľov.

Článok 11 ods. 1 Ley de Enjuiciamiento Civil (Občiansky súdny poriadok) (LEC) uvádza, že bez toho, aby bola dotknutá individuálna aktívna legitímácia poškodených osôb, zákonne založené združenia spotrebiteľov a užívateľov disponujú aktívnou legitímáciou na ochranu práv a záujmov svojich členov a práv a záujmov združenia v súdnom konaní, ako aj na ochranu všeobecných záujmov spotrebiteľov a užívateľov.

Podľa dodatkového ustanovenia 2^a Ley 1/1996, de asistencia jurídica gratuita (zákon č. 1/1996 o bezplatnej právnej pomoci) z 10. januára 1996 majú združenia spotrebiteľov právo viesť súdny spor bezplatne, ak podané žaloby „majú priamu súvislosť s produktami alebo službami na bežný, obvyklý a všeobecný účel alebo potrebu“.

Podľa článku 36 ods. 2 zákona č. 1/1996 to znamená, že ak združenie prehrá súdny spor, nemusí uhrádzať trovy konania protistrane bez ohľadu na výšku hodnoty sporu, a ani ich nemusia uhradiť jednotliví členovia, ktorých združenie v súdnom spore zastupuje.

Kráľovský dekrét č. 1507/2000 z 1. septembra 2000, ktorým sa ustanovuje katalóg produktov alebo služieb na spoločný, bežný a všeobecný účel, zahŕňa okrem iného bankové a finančné služby vo všeobecnej rovine [príloha I ods. c) bod 13].

Článok 11 ods. 2 Ley Orgánica del Poder Judicial (organický zákon o súdnej moci), ako aj článok 247 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku v rovnakom znení stanovujú, že sudy odôvodneným rozhodnutím zamietnu všetky návrhy, námietky a pripomienky vznesené na základe zjavného zneužitia práva alebo na základe obchádzania zákona alebo zneužitia súdneho konania.

Stručné zhrnutie skutkových okolností a konania vo veci samej

- 1 V období od mája 2007 do marca 2009 pán Alberto a pani Andrea podpísali s Banco Banif S. A. (teraz Banco Santander S. A.) päť príkazov na nákup finančných produktov (päť dlhopisov vydaných konkrétne spoločnosťami KBC, Lehman Brothers, PNP Parisbas a Abbey) v sumách od 150 000 eur do 300 000 eur a v celkovej výške 900 000 eur.
- 2 Všetky zmluvy boli uzavreté podľa smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/39/ES z 21. apríla 2004 o trhoch s finančnými nástrojmi (MiFID I).
- 3 Asociación de Consumidores y Usuarios de Servicios Generales (ďalej len „Auge“), konajúce v mene svojich členov, pána Alberta a pani Andrey, podalo proti banke žalobu, ktorou sa domáhala určenia neplatnosti zmlúv o kúpe vyššie uvedených finančných produktov z dôvodu omylu v súhlase, a vrátenia sumy 481 634,14 eura investorom spolu s poplatkami, nákladmi a úrokmi. Tejto žalobe bolo vyhovené, pokiaľ ide o príkazy na nákup z rokov 2007 a 2008, a bola zamietnutá, pokiaľ ide o príkaz z roku 2010. V dôsledku toho bola subjektu poskytujúcemu investičné služby uložená povinnosť vrátiť žalobcom sumu 462 515,74 eura spolu so zákonnými úrokmi odo dňa príslušných investícií, ktoré boli zrušené.
- 4 Odvolanie podané žalovanou bolo zamietnuté Audiencia Provincial de Granada (Provinčný súd Granada), ktorý potvrdil prvostupňový rozsudok, z dôvodu, že žalovaná inštitúcia nezohľadnila investičný profil klientov a neposkytla im jasné a úplné predzmluvné informácie o rizikách produktov, ktoré uzatvárali.
- 5 Žalovaná banka podala proti rozsudku Audiencia Provincial mimoriadny opravný prostriedok pre procesnú vadu a kasačný opravný prostriedok, ktoré boli prijaté na prejednanie.

Hlavné tvrdenia účastníkov konania vo veci samej

- 6 Navrhovateľka tvrdí, že Auge nemá aktívnu legitimáciu na podanie žaloby v mene svojich členov, pretože zmluvné produkty nie sú na bežný a všeobecný účel, ale naopak, ide o špekulatívne finančné produkty s vysokou finančnou hodnotou, ktoré presahujú rámec bežných spotrebiteľských produktov.
- 7 Dodáva, že nie je potrebné podať návrh na začatie prejudiciálneho konania, pretože aktívna legitimácia združení spotrebiteľov je otázkou, ktorá spadá pod vnútroštátne právo, na ktoré odkazuje právo Únie.
- 8 Auge, ktoré je odporcom, uviedlo, že považuje za vhodné podať návrh na začatie prejudiciálneho konania týkajúci sa zbavenia finančného spotrebiteľa jeho postavenia ako takého z dôvodu vysokej sumy a zložitosti jeho investícií, a teda práva podať žalobu proti bankovej inštitúcii prostredníctvom združenia spotrebiteľov.

Stručné zhrnutie dôvodov návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 9 Tribunal Supremo (Najvyšší súd) zdôrazňuje, že pre rozhodnutie o opravných prostriedkoch je relevantné a potrebné rozhodnúť o aktívnej legitimácii združenia Auge na zastupovanie investorov uvedených v žalobe, ktorí sú jeho členmi, pred súdmi pri podaní žalôb týkajúcich sa dodržiavania povinností poskytovať poradenstvo zo strany subjektov poskytujúcich investičné služby v rámci právnej úpravy MiFID I.
- 10 Tribunal Supremo vo všeobecnosti uznal, že združenia spotrebiteľov disponujú aktívnou legitimáciou na podanie žalôb podľa právnej úpravy MiFID I na ochranu svojich členov, a to aj v prípade súdnych sporov, ktorých účastníkom je Auge.
- 11 Tribunal Supremo však v dvoch konkrétnych rozsudkoch konštatoval, že Auge ako združenie spotrebiteľov nemá aktívnu legitimáciu na ochranu individuálnych záujmov spotrebiteľov v súvislosti s investíciami do špekulatívnych finančných produktov s vysokou finančnou hodnotou vzhľadom na to, že nejde o produkty alebo služby určené spotrebiteľom ako takým, keďže nie sú na bežný, obvyklý a všeobecný účel, a keďže v španielskej právnej úprave je táto legitimácia združení spotrebiteľov a užívateľov spojená s ochranou ich práv, ak majú priamu súvislosť s tovarmi alebo službami na bežný, obvyklý a všeobecný účel alebo potrebu.
- 12 V týchto rozsudkoch Tribunal Supremo vysvetľuje, že existujú finančné služby, ktoré vzhľadom na svoju povahu a okolnosti – s ohľadom na ich vysoké sumy a ich špekulatívny charakter – prekračujú rozsah pojmu „služby bežnej, obvyklej a všeobecnej spotreby“. To neznamená, že títo konkrétni dotknutí investori nemôžu sami podať žalobu na ochranu svojich práv, ale nie je odôvodnené, aby tak urobili prostredníctvom združenia spotrebiteľov preto, aby nemuseli platiť zálohu súdu potrebnú pri podaní opravného prostriedku, a aby sa vyhli rizikám vyplývajúcim z prípadného uloženia povinnosti zaplatiť trovy prvostupňového, druhostupňového konania a konania o kasačnom opravnom prostriedku.
- 13 Cieľom je zabrániť podvodnému alebo zneužívajúcemu využívaniu tohto osobitného práva združení spotrebiteľov v sporoch, v ktorých je postavenie spotrebiteľa oslabené vzhľadom na charakteristiku sporu a výšku spornej sumy, s cieľom využiť právo na právnu pomoc, ktoré zákon priznáva týmto združeniam v prípade, keď vedú súdne spory na ochranu záujmov svojich členov.
- 14 Tribunal Supremo nie je známe, že by sa Súdny dvor výslovne vyjadril k právomoci vnútroštátnych súdov posudzovať legitimáciu združení spotrebiteľov a užívateľov na uplatnenie práv založených na právnej úprave MiFID I.
- 15 Napokon Tribunal Supremo nikdy odoprel postavenie spotrebiteľov investorom sledujúcim dosiahnutie zisku, ktorí konajú v oblasti, ktorá nesúvisí s podnikateľskou alebo profesijnou činnosťou, aj keď ich investície boli zložité alebo vo vysokej sume, ale spochybnil len aktívnu legitimáciu uvedeného združenia v niektorých konkrétnych prípadoch, v ktorých sa vzhľadom na ich

okolnosti domnieval, že by mohlo ísť o procesný podvod spočívajúci vo vyhýbaní sa povinnosti zaplatiť zálohu súdu a následkom rozhodnutia o trovách konania tým, že súdny spor nevedú osobne ale prostredníctvom združenia spotrebiteľov, a to všetko na úkor tak protistrany ako aj štátnej pokladnice.

- 16 Je preto potrebné položiť Súdnemu dvoru otázku, či za určitých okolností, aj keď veľkosť investície alebo jej zložitosť nezbavuje investora jeho postavenia spotrebiteľa, možno obmedziť právo združenia spotrebiteľov zastupovať spotrebiteľa v prípade, ak sa zistí, že môže ísť o procesný podvod spočívajúci vo vyhýbaní sa povinnosti zaplatiť zálohu súdu a následkom rozhodnutia o trovách konania tým, že súdny spor nevedie investor osobne ale prostredníctvom združenia spotrebiteľov.